

Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği-Yetişkin Formu: Güvenirlik Genelleme Meta Analizi

Social Media Addiction Scale-Adult Form: Reliability Generalization Meta-Analysis

Ismailcan Doğan ¹

1. Erciyes Üniversitesi, Kayseri

Abstract

Objective: Social media addiction is an important problem that has been the subject of many studies. When the literature is examined, researchers have developed different scales and conducted research on the subject. With the scales developed, the issue has been approached from different perspectives and opinions on the causes, effects and solution suggestions of social media addiction have been presented and continue to be presented. In the domestic literature, one of the scales frequently used by researchers on social media addiction is the "Social Media Addiction Scale - Adult Form (SMADES)". The aim of the study is to general-ize the reliability of the SMA-AAD scale and to reveal the mean value.

Method: In this study, the reliability generalization analysis of the SMBS-ADF scale, which is a scale frequently used by researchers on different samples in the literature, was performed and the results were reported. In this context, 58 studies reporting Cronbach's alpha value were included in the study. This value was transformed by Bonett's method.

Results: In the study in which the random effects model was used, the average value was observed as 0.8712.

Conclusion: In moderator analyses, analogue ANOVA and meta regression analyses were applied separately on categorical and continuous variables. The results were not statistically significant.

Keywords: Social media, addiction, reliability generalization, meta-analysis

Öz

Amaç: Sosyal medya bağımlılığı birçok çalışmaya konu olmuş önemli bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Literatür incelendiğinde araştırmacılar konuyla ilgili farklı ölçekler geliştirmiş ve araştırmalar yapmışlardır. Geliştirilen ölçeklerle konuya farklı açılardan yaklaşmış ve sosyal medya bağımlılığının sebepleri, etkileri ve çözüm önerileri üzerinde görüşler sunulmuş ve sunulmaya da devam edilmektedir. Yerli literatürde sosyal medya bağımlılığı konusunda araştırmacılar tarafından sıklıkla kullanılan ölçeklerden birisi de "Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği- Yetişkin Formu (SMBÖ-YF)" olarak karşımıza çıkmaktadır. Çalışmanın amacı SMBÖ-YF ölçeğinin güvenirlik genellemesini yaparak ortalama değeri ortaya çıkarmaktır.

Yöntem: Bu çalışma ile literatürde araştırmacılar tarafından farklı örneklemeler üzerinde sıklıkla kullanılmış bir ölçek olan SMBÖ-YF ölçeğinin güvenirlik genelleme analizi yapılarak sonuçlar raporlanmıştır. Bu kapsamda Cronbach alfa değerini raporlayan 58 çalışma araştırmaya dahil edilmiştir. Söz konusu değer Bonett'in yöntemi ile dönüştürülmüştür.

Bulgular: Rastgele etkiler modelinin kullanıldığı çalışmada ortaya çıkan ortalama değer 0,8712 olarak gözlemlenmiştir.

Sonuç: Moderatör analizlerde, Analog ANOVA ve meta regresyon analizleri kategorik ve sürekli değişkenler üzerinde ayrı ayrı uygulanmıştır. Ortaya çıkan sonuçlar istatistiksel olarak anlamlı bulunamamıştır.

Anahtar kelimeler: Sosyal medya, bağımlılık, güvenirlik genellemesi, meta analiz.

Giriş

Günümüzde artık insanlar gündelik yaşamlarının önemli bir bölümünü İnternet'te ve sosyal medyada geçirmektedirler. Bu durumun oluşmasında bireylerin internete erişim olanaklarının artması şüphesiz önemli bir faktördür. Konuyla ilgili Türkiye İstatistik Kurumu'nun Türkiye'de yaptığı araştırma bu durumu açıkça gözler önüne sermektedir. Bu bağlamda "hane halkı bilişim teknolojileri kullanım araştırması" sonuçlarına göre; 2022 yılında Türkiye'de hanelerin %94,1'inin evden İnternete erişim imkanına sahip olduğu görülmektedir. 2021 yılında ise bu oran %92,0 olarak gözlenmişti (1). İnternetin toplumda yaygınlaşması doğal olarak internet kullanımının da artmasına zemin hazırlamıştır. Yine TÜİK'in aynı araştırmasının bir başka sonucuna göre Türkiye'de İnternet kullanım oranı, 16-74 yaş grubundaki bireylerde 2021 yılında %82,6 iken 2022 yılında %85,0 oranına yükselmiştir (1). Konuyla ilgili yapılmış olan bir başka araştırma ise dünya genelindeki durumu gözler önüne sermektedir. We are Social ve Hootsuite tarafından 2021 yılında hazırlanan rapora göre dünyada internet kullanıcı sayısı 4,6 milyara ulaşmıştır. Ayrıca tüm dünyada insanların internette günlük geçirdikleri süre 7 saati bulmaktadır (2). İnternetin ve sosyal medyanın gerek Türkiye'de gerekse de tüm dünyada bu kadar fazla kullanılması birçok kolaylıkla beraber birtakım etkileri de beraberinde getirmiştir. Bu etkilerden birisi şüphesiz, teknolojiye yaşanan gelişmeler ve özellikle akıllı telefon kullanımının da yaygınlaşması ile bireylerin internette geçirdikleri sürenin de artmış olmasıdır. Özellikle sosyal medyada geçirilen sürenin artması, söz konusu gelişmelerin en önemli etkilerinin başında gelmektedir (30). Bireylere sosyo-demografik ve sosyo-ekonomik ayırım yapmaksızın paylaşım yapabilme imkânı tanıyan (31) sosyal medya; mesajlaşmak, bilgi edinmek, boş zaman geçirmek, iletileri takip etmek gibi amaçlarla (32) kullanılabilir. Sosyal medyanın bu özellikleri bireylerin gündelik hayatlarının vazgeçilmez bir parçası haline getirmiş, bu durum da sosyal medya bağımlılığı gibi sorunlara neden olmuştur.

Bununla beraber sosyal medya bağımlılığından bahsedebilmek için "sosyal medya", "sosyal ağ" ve "bağımlılık" kavramlarına değinmekte fayda vardır. Boyd ve Ellison (3) sosyal ağ sitelerini kullanıcıların sınırlı bir sistem içerisinde herkese açık ya da yarı açık profil oluşturmalarına izin veren, bununla birlikte diğer kullanıcılarla ve onların listeleri ile bağlantı ve etkileşim olanağı sağlayan web tabanlı hizmetler olarak tanımlamışlardır. Sosyal ağlar ile kullanıcılar, adı ve fotoğrafı gibi bilgileri yayınlatabilme, herkese açık ya da özel mesajlar gönderebilme ve çevrimiçi fotoğraflar paylaşabilme gibi olanaklara sahip olmaktadır (32). Sosyal medya ise çok geniş bir terimdir. Bloglardaki ya da forumlardaki gönderiler, fotoğraflar, sesler, videolar, bağlantılar, profiller, durum güncellemeleri ve daha fazlasını kapsamaktadır. Kısacası sosyal medya, sosyal ağ sitelerini ve hizmetlerini kullanarak sosyal ağlarda paylaşılan her türlü bilgiyi kapsamaktadır. En popüler sosyal ağlar Facebook, LinkedIn, Twitter, Instagram, Youtube gibi sitelerdir. Bu sitelerde bireyler; fotoğraflar, videolar, biyografiler, notlar içeren kullanıcı profilleri oluşturarak; bu içerikleri aileleriyle, arkadaşlarıyla, meslektaşlarıyla ya da diğer kullanıcılarla paylaşırlar (4). Bununla beraber sosyal medyaya gün geçtikçe farklı ağlar da katılmakta ve bunlardan kimileri kısa sürede popüler olabilmektedir. Örneğin bu ağlardan birisi olan TikTok, Ocak 2018 tarihinde küresel olarak 55 milyon kullanıcıya sahip olduğunu açıklarken, 2020 Ağustos ayına gelindiğinde bu sayı 700 milyonu aşmıştır (34).

Bağımlılık kavramına baktığımızda ise Dünya Sağlık Örgütü bu terimi; psikoaktif bir maddenin ya da maddelerin periyodik ya da kronik bir biçimde kendinden geçene kadar tekrar tekrar kullanılması ve söz konusu kullanımın gönüllü olarak bırakılmasında yaşanan büyük zorluklarla birlikte; kullanıcının hemen her yolla maddeye ulaşma kararlılığı olarak tanımlamaktadır (5). Bu tanımdan hareketle sosyal medya bağımlılığı da burada kullanıcılar tarafından tekrar tekrar kullanılmak istenen bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır.

Sosyal medya bağımlılığı günümüzde modern insanın önemli sorunlarından birisi haline gelmiştir. Söz konusu kavram bilim çevrelerinin de dikkatini çekmiş ve farklı disiplinlerde birçok araştırmaya konu olmuştur. Sosyal medya bağımlılığı konusunda farklı yaklaşımlar ve yöntemlerle yapılan araştırmaların bir ayağını da nicel araştırmalar oluşturmaktadır. Farklı araştırmacılar yaptıkları saha çalışmaları ile konuyu araştırmışlar ve bu kapsamda birçok ölçek oluşturmuşlardır. Yerli literatürde en fazla atıf alan ve öne çıkan ölçeklerden bazıları şunlardır:

Ünal ve Deniz (6) tarafından geliştirilen “Development of the Social Media Addiction Scale” başlıklı çalışma 2015 yılında geliştirilmiştir. Ölçek toplamda 41 maddeden oluşmaktadır. 775 üniversite öğrencisi üzerinde uygulanan ölçek, araştırma sonucunda dört faktör ortaya koymuştur. Bu faktörler “meşguliyet”, “duygu durumu düzenleme”, “tekrarlama” ve “çatışma” faktörleridir. SMBÖ olarak adlandırılan ölçeğin iç tutarlılık katsayısı (α) ,967 olarak elde edilmiştir. Test tekrar test güvenirlik kat sayısı 0,84 olarak ortaya çıkmıştır (6).

Sosyal medya bağımlılığı konusunda öne çıkan bir diğer ölçek Şahin (7) tarafından geliştirilmiştir. “Social Media Addiction Scale-Student Form: The Reliability and Validity Study” başlıklı çalışmada kullanılan ölçeğin amacı ortaokul, lise ve üniversite öğrencilerinin sosyal medya bağımlılıklarını belirlemek olarak ortaya koyulmuştur. Toplamda farklı eğitim düzeylerinden 998 öğrenciyle yapılan çalışma neticesinde, ölçeğin dört faktörlü bir yapıda olduğu sonucu ortaya çıkmıştır. SMBÖ-YF kısaltmasıyla isimlendirilen ölçekte beşli Likert tipi, 4 alt boyut ortaya çıkmıştır. Bu boyutlar; “sanal tolerans”, “sanal iletişim”, “sanal problem” ve “sanal bilgilenme” alt başlıkları altında gruplandırılmıştır. Ölçek 29 maddeden oluşan bir yapıya sahiptir ve ölçeğin iç tutarlılık katsayısı (α) 0,93 olarak bulunmuştur (7).

Sosyal medya bağımlılığı konusuyla ilgili yabancı literatürden Türkçe literatüre uyarlanan ölçekler de araştırmacıların çalışmalarında kullanılmıştır. Bu uyarlamanın yapıldığı çalışmalardan birisi de araştırmacılar tarafından sıklıkla kullanılan, Andersen ve arkadaşları tarafından geliştirilmiş olan “Bergen Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği”dir. Demirci (8) tarafından yürütülen “Bergen Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği'nin Türkçeye Uyarlanması, Depresyon ve Anksiyete Belirtileriyle İlişkisinin Değerlendirilmesi” başlıklı çalışmada ölçeğin iç tutarlılığı 0,88 olarak ölçümlenmiştir.

Bununla beraber yabancı literatür incelendiğinde de sosyal medya bağımlılığı konusunun farklı ölçeklerle test edildiği görülmektedir. Bu ölçeklerden birisi Liu ve Ma (9) tarafından “Development and Validation of The Chinese Social Media Addiction Scale” başlıklı çalışması ile geliştirilen “Chinese Social Media Addiction” ölçeğidir. Yaptıkları çalışmada ölçeğin özelliklerini 619 üniversite öğrencisinden oluşan bir örnekleme incelemişler ve açımlayıcı faktör analizi sonucunda, ölçeğin altı faktöre sahip olduğunu ortaya koymuşlardır. Toplamda sekiz boyut ve 58 maddeden oluşan Chinese Social Media Addiction ölçeğinin tamamına ait Cronbach alfa ve yarıya bölünme katsayıları sırasıyla 0,937 ve 0,879 olarak raporlanmıştır. Monacis ve arkadaşlarının (10) 769 katılımcı üzerinde yaptıkları çalışmada ise kullandıkları ölçeğin (Bergen Social Media Addiction Scale) İtalyanca versiyonunun yapı geçerliliğini değerlendirmek için doğrulayıcı faktör analizi (CFA) ve çoklu grup analizleri uygulamışlar ve güvenirlik katsayısı olan Cronbach alfa değerini 0,88 olarak bulmuşlardır. Leung ve arkadaşları (11) ise sosyal medya bağımlılığı konusunu üç farklı ölçeği kullanarak Hong Kong ve Tayvan'daki genç yetişkinler örneğinde ele almışlardır. “The Bergen Social Media Addiction Scale (BSMAS)”, “Smartphone Application-Based Addiction Scale (SABAS)”, ve “Internet Gaming Disorder Scale-Short Form (IGDS-SF9)” ölçeklerinin kullanıldığı çalışmada söz konusu bu üç ölçeğin üniversite öğrencileri arasında İnternetle ilgili bağımlılıkları geçerli bir şekilde değerlendirmek için yeterli araçlar oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Sosyal medya bağımlılığı konusunda yabancı literatürde en fazla kullanılan ölçeklerden birisi olan “The Bergen Social Media Addiction Scale (BSMAS)” başlıklı ölçeğin test edildiği bir başka çalışma ise Lin ve arkadaşları (12) tarafından yapılmıştır. İran'da 2676 lise öğrencisi üzerinde yapılan çalışma BSMAS'ın sosyal medya bağımlılığı araştırmaları için kullanılabilecek güvenilir bir ölçüm aracı olduğunu ortaya koymuştur.

Yerli literatüre tekrar döndüğümüzde ise sosyal medya bağımlılığı ile ilgili en fazla kullanılan ölçeklerden birisi de Şahin ve Yağcı tarafından geçerlilik ve güvenirliği yapılan “Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği- Yetişkin Formu” başlıklı ölçektir. 2017 yılında “Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği- Yetişkin Formu: Geçerlilik ve Güvenirlik Çalışması” başlıklı çalışmayla yayınlanan ölçek 20 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin geliştirilme aşamasında öncelikle 78 maddeden oluşan bir madde havuzu oluşturulmuş ve bir taslak form hazırlanmıştır. Kapsam geçerliliği alan uzmanları tarafından yapılan ölçekte, düzeltmeler ve analizlerden sonra 48 maddelik bir havuz elde edilmiştir. Açımlayıcı ve doğrulayıcı analizler neticesinde ise ölçeğin iki alt boyutu ve 20 maddesi olduğu tespit edilmiştir. Ölçeğin geneli için Cronbach alfa iç tutarlık katsayısı ,94; alt boyutlardan sanal tolerans için ,92 ve sanal iletişim için ,91 olarak ortaya çıkmıştır. Yapılan araştırmaya 527'si kadın ve 520'si erkek olmak üzere 1047 yetişkin katılmıştır (19). Bununla beraber SMBÖ-YF daha sonra birçok

araştırmada kullanılmış ve araştırmacılar farklı güvenilirlik katsayıları raporlamışlardır. Bu farkın oluşma nedeni şüphesiz güvenilirliği etkileyen birçok faktörün olmasındandır. Örneklem hatası, örneklem büyüklüğü, ölçüm aracı ile ilgili faktörler, ortama ilgili faktörler, yanıtlayıcı ile ilgili faktörler, güvenilirliği etkileyen başlıca faktörler arasında sayılabilir (13). Bu bağlamda araştırmacılar tarafından sıklıkla kullanılan SMBÖ-YF ölçeğinin güvenilirlik genelleme meta analiz çalışmasının yapılması, ölçeğin güvenilirlik durumunu ortaya koymak ve güvenilirlik doğrulaması adına önemlidir denilebilir.

Çalışmamızda SMBÖ-YF ölçeğinin farklı araştırmalarda raporlanan farklı güvenilirlik katsayıları temel alınarak bir meta analiz çalışması yapılmıştır. Meta analiz güvenilirlik çalışması ile; ölçeğin güvenilirliği hakkında daha derinlemesine bilgi sahibi olunacak ve sonuçlar gelecekte SMBÖ-YF ölçeğini kullanacak olan araştırmacılara yol gösterici niteliğinde olacaktır.

Yöntem

Bu çalışmada güvenilirlik genellemesi meta analiz yöntemi kullanılmıştır. Sosyal bilimlerde yapılan ampirik araştırmalar güvenilirlik hesaplanması önemli bir aşamadır. Araştırmacılar yaptıkları saha araştırmalarında bazen ölçeği kendileri geliştirmekte bazen de farklı ölçekleri kullanmaktadırlar. Bu noktada araştırmacılar sadece yeni geliştirilen bir ölçeğin değil aynı zamanda o ölçeği kullanan farklı araştırmacıların da çalışmalarında güvenilirlik katsayısını hesaplamaları gerekmektedir. Bunun nedeni güvenilirliğin sadece ölçeğin değil aynı zamanda araştırmalarda yanıt veren örneklem bir işlevi olmasındandır (14). Güvenirlik katsayısını hesaplamak bir ölçeğin bir araştırma için ya da klinik bir çalışma için kullanılabilir olup olmadığını anlamak adına önemlidir. Bir ölçeği kullanan çalışmaların güvenilirlik katsayıları üzerinden bir bütünleştirme yaparak güvenilirlik genellemesi yapmak söz konusu testler arasında karşılaştırma yapmak için bilgilendirici olabilmektedir (15). Literatürde güvenilirlik genellemesi meta analizi olarak adlandırılan bu yöntem son yıllarda araştırmacılar tarafından giderek daha fazla kullanılmaktadır. Vacha-Haase'ye (16) göre güvenilirlik genellemesi;

- a. Çalışmaların genelinde belirli bir ölçek için katsayıların güvenilirliğini,
- b. Belirli ölçümler için güvenilirlik katsayısındaki değişkenlik miktarını,
- c. Çalışmalar genelindeki güvenilirlik katsayılarındaki değişkenliklerin kaynağını karakterize eder.

Graham ve arkadaşlarına (17) göre ise genel olarak güvenilirlik genellemesi çalışmaları, gözlemlenen çeşitli faktörlerden kaynaklanan varyansların yüzdesini ifade eder. Güvenirlik genellemesinde en yaygın kullanılan güvenilirlik ölçüsü Cronbach alfa değeridir. Cronbach alfa, iç tutarlılık güvenilirliğinin bir ölçüsüdür ve bir ölçümdeki madde uyumunun derecesini ortaya koyar. Bu çalışma da aynı şekilde SMBÖ-YF ölçeğini kullanan ve aynı zamanda güvenilirlik değeri raporlayan çalışmaların Cronbach alfa değerleri üzerinden yürütülmüştür.

Seçim Kriterleri

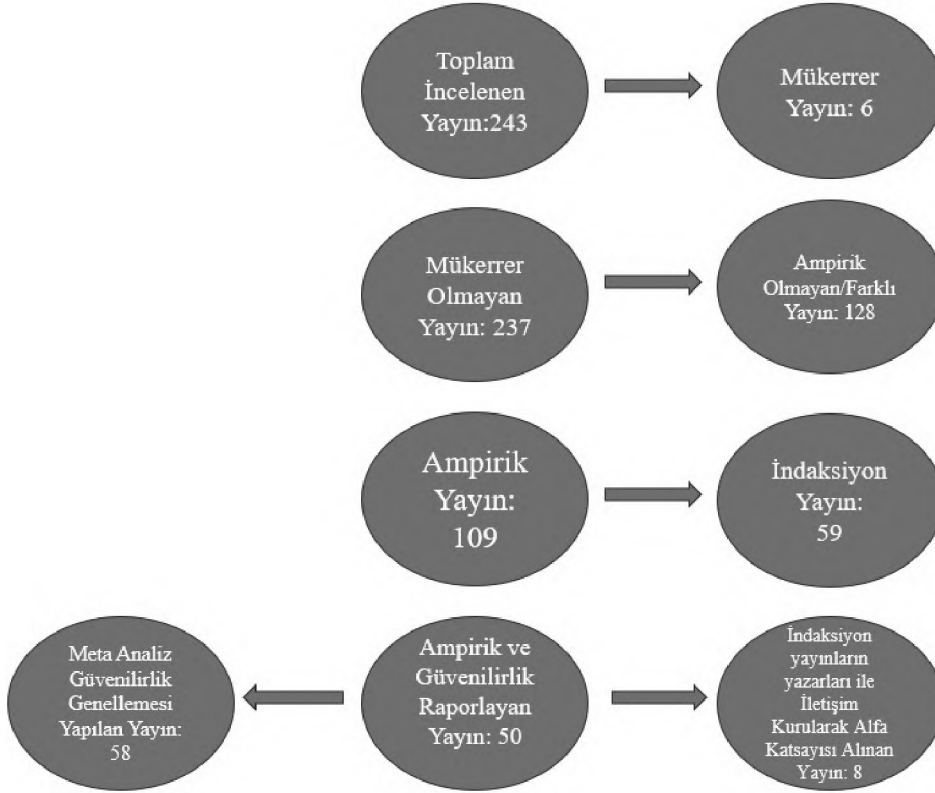
Araştırmamız kapsamında incelenen ve meta analiz çalışması yapılan çalışmaların seçiminde dikkate alınan kriterler şunlardır:

1. 20 maddelik SMBÖ-YF ölçeğini kullanan araştırmalar.
2. SMBÖ-YF ölçeğini kullanan ampirik çalışmalar içerisinde kendi çalışması için Cronbach alfa katsayısını raporlayan yayınlar.
3. Türkçe yazılmış bilimsel makaleler, kitap bölümleri, tezler ve bildiriler.
4. 2017- 2023 (ilk altı ay) yılları arasında yapılmış olan yayınlar.

Literatür Tarama

Araştırma kapsamında incelenecek olan çalışmalara ulaşmak için elektronik veri tabanları ile akademik yayın arama motoru olan Google Scholar kullanılmıştır. Güvenirlik genellemesi meta analizi yapılan çalışmalara

ulaşmak için kullanılan veri tabanları; Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi (YÖKTEZ) ve DergiPark'tır. Ayrıca Ulusal Akademik Ağ ve Bilgi Merkezi (ULAKBİM) tarafından oluşturulan, araştırmacıların ulusal ve bilimsel içeriğe elektronik ortamda erişimlerini sağlamak amacıyla, uluslararası standartlara uygun olarak geliştirilen (26) TR Dizin'den de faydalanılmıştır. Araştırmada analiz edilen çalışmalara ulaşmak için "Sosyal Medya Bağımlılığı", "SMBÖ-YF", "Sosyal Medya" gibi anahtar kelimelerin yanı sıra ölçeği geliştiren araştırmacıların soyadları olan Şahin ve Yağcı kelimeleri de kullanılmıştır.

Şekil 1. REGEMA akış diyagramı

Veri Seti ve Kodlama

Çalışmanın REGEMA akış diyagramı Şekil 1’de görülmektedir. Buna göre yapılan tarama neticesinde toplam ulaşılan yayın sayısı 243’tür. Yapılan incelemeler sonucunda 6 yayın mükerrer olduğu için, 128 yayın ampirik olmadığı ve SMBÖ-YF ölçeğini kullanmayan farklı yayınlar olduğu için, 59 yayın ise SMBÖ-YF ölçeğini kullanan ampirik çalışmalar olmasına rağmen güvenilirlik katsayısı raporlamadığı için veri setinden çıkarılmıştır. Daha sonra güvenilirlik raporlamayan yayınların yazarlarından (n=59) e-posta aracılığı ile Cronbach alfa değerleri rica edilmiştir. Toplamda 8 araştırmacı e-postaya cevap vermiş ve güvenilirlik katsayılarını iletmıştır. Nihayetinde toplamda 58 çalışma Cronbach alfa değerleri üzerinden meta analiz güvenilirlik genellemesine tabii tutulmuştur (Ek-1).

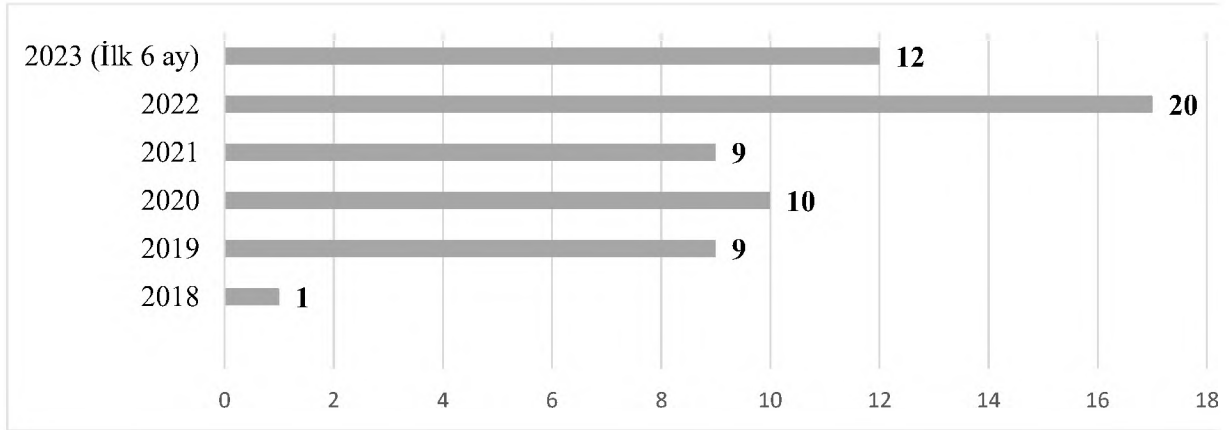
Araştırmanın kodlaması için SMBÖ-YF ölçeğini kullanan ve Cronbach alfa değerini raporlayan 58 çalışmanın güvenilirlik değerleri Excel dosyasına kodlanmıştır. Çalışma kodlama cetveli oluşturulurken Çelik (25) tarafından hazırlanan “Gelişmeleri Kaçırma Korkusu Ölçeği Türkçe Versiyonunun Güvenilirlik Genelleme Meta Analizi” başlıklı çalışmadan yararlanılmıştır. Kod cetvelinde yer alan diğer değişkenler; incelenen araştırmaların yayın yılı, yayın türü (makale, kitap bölümü, tez, bildiri), araştırmaların örneklem büyüklüğü ve türü (öğrenci-genel), SMBÖ-YF ölçeğinden kullanılan madde sayısı, ölçeğin uygulanma şekli (yüz yüze anket-çevrimiçi anket), araştırmalara katılan kadın oranı, katılımcıların yaş ortalaması ve standart sapma değeridir.

Veri Analizi

Araştırma kapsamında incelenen çalışmaların güvenilirlik genelleme meta analizi Cronbach alfa katsayıları üzerinden yapılmıştır. Bununla beraber literatürde sunulan güvenilirlik tahminlerinin değerleri önemli ölçüde sıfırdan büyük olma eğilimindedir. Bu nedenle araştırmacılar örnekleme dağılımını normalleştirmek için sıklıkla dönüşümlerden faydalanmaktadırlar (27). Bu dönüşümler Fisher's z, Hakstian-Whalen (28) ve Bonett'in dönüşüm formülleri uygulanarak yapılmaktadır. Bu araştırmada Bonett'in ($T = \ln(1-|\alpha|)$) rastgele etkiler modeli tercih edilmiştir (18). Araştırmada heterojenliği tespit etmek için I² istatistiğine (29) ve Q değerine bakılmıştır. Yayın yanlılığına bakmak için ise huni grafiği incelenmiştir. Cronbach alfa katsayılarındaki farklılıklar için ise orman grafiği oluşturulmuştur. Bunun yanında kategorik ve sürekli değişkenler ile Cronbach alfa katsayısı arasındaki ilişkiye bakmak için ANOVA ve meta regresyon analizleri kategorik ve sürekli değişkenler üzerinde ayrı ayrı uygulanmıştır.

Bulgular

Araştırma kapsamında Cronbach alfa değeri raporlanan çalışmaların betimsel özellikleri Şekil 2 ve Tablo 1'de görülmektedir. Yıllara göre çalışma sayıları incelendiğinde SMBÖ-YF ölçeğinin oluşturulduğu 2017 yılından sonra çalışma sayısının yıllara göre artış eğiliminde olduğu görülmektedir. Buna göre 2018 yılında 1 çalışmada SMBÖ-YF ölçeğinden faydalanılırken, 2022 yılında 20 çalışma SMBÖ-YF ölçeğini kullanmıştır. 2023 yılının temmuz ayına gelindiğinde ise 12 çalışmanın SMBÖ-YF ölçeğini kullandığı tespit edilmiştir.

Şekil 2. Yıllara göre çalışma sayısı

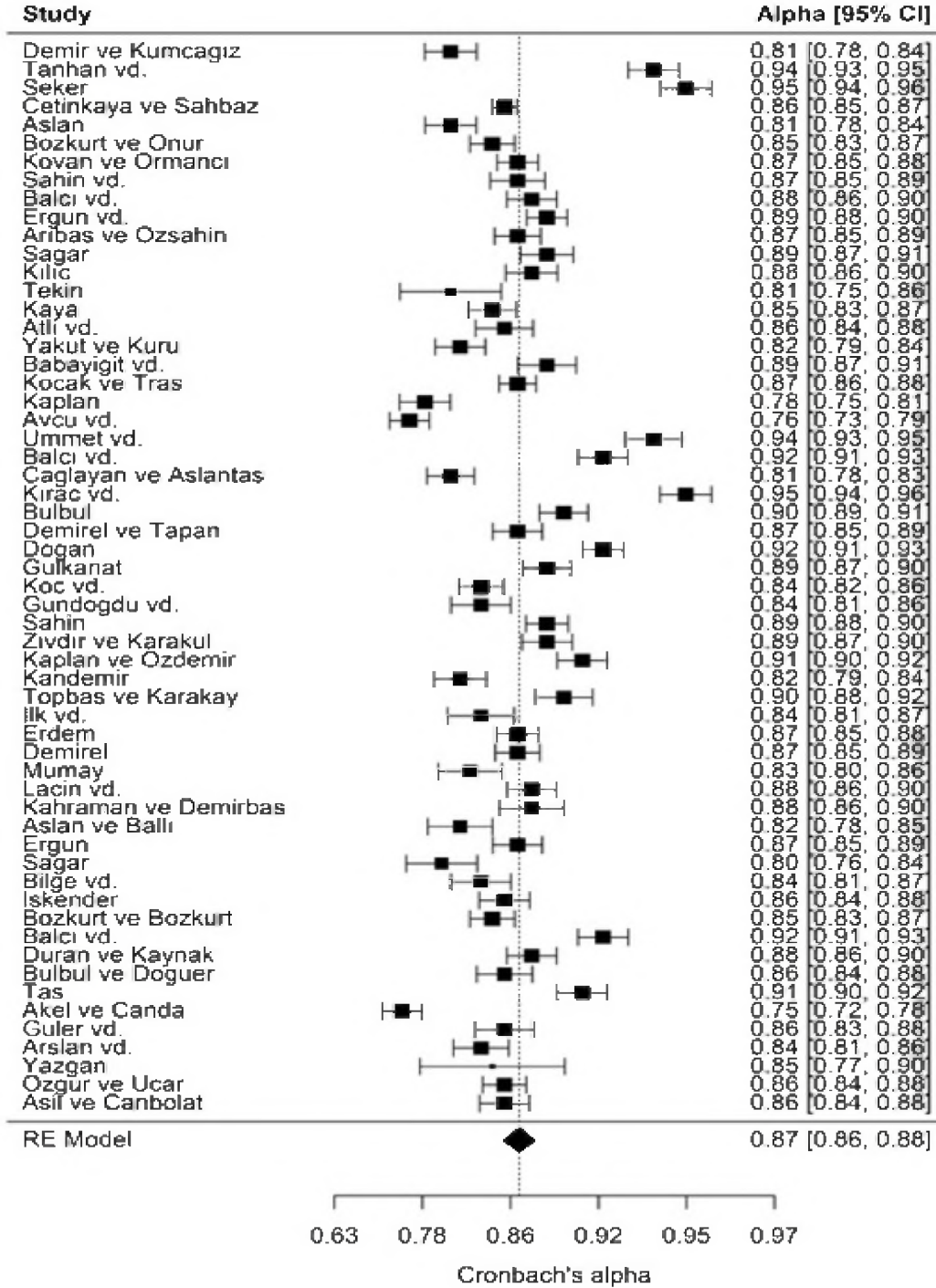
İncelenen çalışmaların diğer özelliklerine bakıldığında ise 45 yayının makale türünde, 1 yayının kitap bölümü, 11 yayının tez ve 1 yayının ise bildiri olarak yazıldığı görülmektedir. SMBÖ-YF ölçeğini kullanan bütün çalışmalar, 20 maddenin hepsini kullanmışlardır. Çalışmaların örneklem türüne bakıldığında yayınların %60.3'ünün (35) öğrenciler üzerinde, %36.2 (21) çalışma genel, %3.4 (2) çalışma ise genç yetişkinler üzerinde yapıldığı rapor edilmiştir. Çalışmaların uygulama yöntemleri ise %32.7'sinin (19) yüz yüze, %44.8'inin (26) ise çevrimiçi olduğu görülürken çalışmaların %22,4'ünde (13) ise uygulama yöntemi ile ilgili veriye ulaşılamamıştır.

Tablo 2. Diğer değişkenler

Yayın Türü:	Makale 45	Kitap Bölümü 1	Tez 11	Bildiri 1
Örneklem Türü:	Öğrenci 35	Genel 21	Genç Yetişkinler 2	
Uygulama:	Yüz yüze 19	Çevrimiçi 26	Ulaşılamayan 13	

Güvenirlilik Genellemesi ve Heterojenlik

Bu çalışmada Cronbach alfa değerlerinin dönüşümü Bonett'in rastgele etkiler modeli yoluyla yapılmıştır (18). Yapılan analiz sonucu Cronbach alfa değerinin dönüşümü 0,8712'dir. Ortaya çıkan bu sonuç istatistiksel olarak anlamlıdır ($p < 0,001$). Heterojenlik için yapılan testin sonuçları ise; $Q (df = 57) = 1316.2414$, $p < .0001$ olarak ortaya çıkmıştır. Öte yandan I^2 değeri ise %95,81 olarak ortaya çıkmıştır. Bu sonuçlar yüksek düzeyde heterojenlik olduğunu göstermektedir. Araştırma kapsamında SMBÖ-YF ölçeğini kullanan çalışmaların Cronbach alfa değerlerini gösteren orman grafiği ise Şekil 3'te görülmektedir.

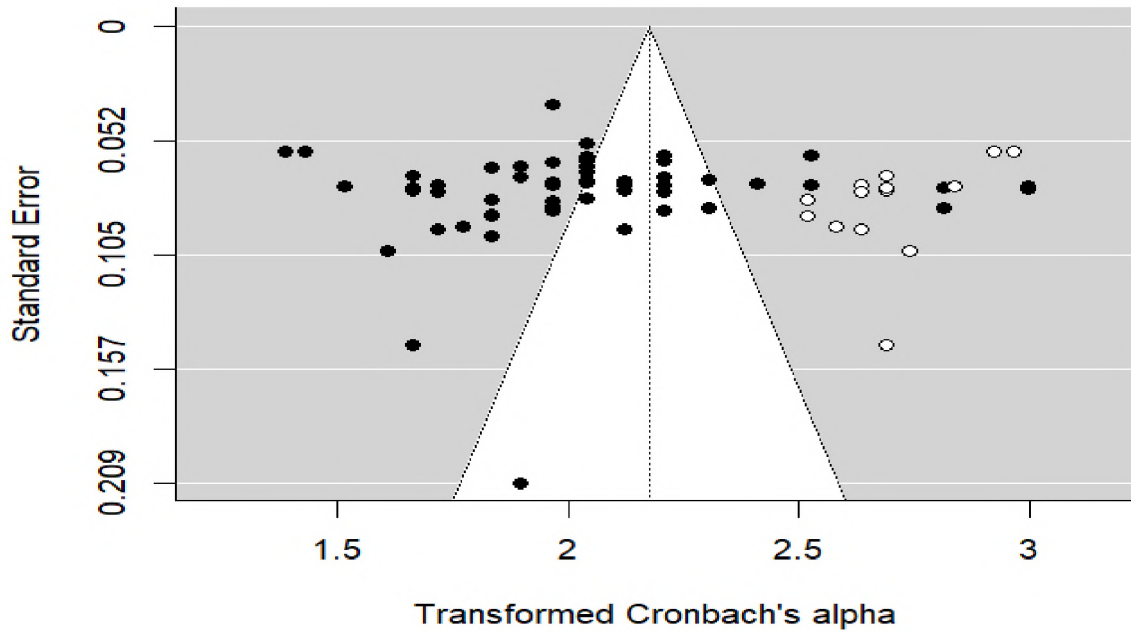

Şekil 3. Orman grafiği

Yayın Yanlılığı

Çalışma kapsamında yayın yanlılığını incelemek için oluşturulan huni grafiği Şekil 4'te görülmektedir. Grafik incelendiğinde sağ tarafta çok az bir asimetriklik dikkat çekmektedir. Grafikteki bozukluk Duval ve Tweedie'nin (24) kırp-doldur yöntemi uygulandığı zaman 13 çalışmanın grafiğin sağ tarafında eklendiği görülmüştür. Bu yeni güvenirlik tahminleri ile birlikte ortalama Cronbach alfa katsayısı yeniden hesaplandığında katsayı ,8864 (%95 GA [,8751- ,8966]) olarak ortaya çıkmış ve bu sayının istatistiksel olarak anlamlı olduğu bulunmuştur ($p < ,001$). Yeni değer kırp-doldur yöntemi kullanılmadan önce ortaya çıkan orijinal güvenirlik tahmini ile karşılaştırıldığında aradaki farkın (,054) çok az düzeyde olduğu görülmektedir.

Çalışmada yayın yanlılığı ile ilgili Begg ve Mazumdar'ın korelasyon testi ile, Rosenthal ve Rosenberg'in testleri kullanılmıştır. Begg ve Mazlumdar test sonuçlarına göre ortaya çıkan tau değeri negatif olarak ortaya çıkmış ve anlamlı değildir ($\tau = -,024$, $p = ,794$). Diğer yandan Rosenthal'ın, Cronbach alfa değeri anlamsız bir düzeyde raporlanması için gereken çalışma sayısı 992,647 olarak ortaya çıkmıştır. Rosenberg'in güvenli N değeri ise 730,055 olarak hesaplanmıştır.

Şekil 4. Yayın yanlılığı huni grafiği

Moderatör Analizleri

SMBÖ-YF ölçeğini kullanan çalışmaların heterojenliğini açıklamak için yapılan moderatör analizlerinin sonuçları Tablo 3 ve Tablo 4'te görülmektedir. Bu kapsamda kategorik değişkenler ve sürekli değişkenler üzerinde analizler yapılmıştır. Öncelikle kategorik değişkenler üzerinde yapılan analiz sonuçlarına bakıldığı zaman ortaya çıkan ANOVA analizi sonuçları Tablo 3'de incelendiğinde; çalışmaların yayın türü (makale, tez), uygulama türü (yüz yüze, online ve N/A) ve örneklem türü (öğrenci ve genel) kategorik değişkenleri arasında anlamlı bir fark ortaya çıkmamıştır ($p > 0,05$). Buna göre yayın türü kategorisindeki 45 makale ve 11 tezin Analog ANOVA sonuçları; $F(1, 54) = ,093$, $p = ,76$ $R^2 = 0$ $QW(54) = 1398,4526$, $p < ,001$; uygulama türündeki yüz yüze, online ve ulaşılabilen yayınların Analog ANOVA sonuçları; $F(1, 55) = ,5057$, $p = ,6059$ $R^2 = 0$, $QW(55) = 1352, 3379$, $p < ,00$; örneklem türü kategorisindeki 22 öğrenci ve 35 genel yayının Analog ANOVA sonuçları; $F(1, 54) = 2,6924$, $p = ,106$, $R^2 = ,0341$, $QW(54) = 1507,9070$, $p < ,001$ olarak ortaya çıkmıştır.

Tablo 3. Kategorik moderatörlerin sonuçları (Analog ANOVA)

Değişken	Kategori	k	N	$\alpha+$	%95 GA		ANOVA Sonuçları
					AL	ÜL	
Yayın türü*	Makale	45	18.473	,86	,85	,88	$F(1,54)=,093, p=,76, R^2=0 Q_w(54) = 1398,4526, p < ,001$
	Tez	11	4.677	,87	,84	,89	
Uygulama Türü	Yüz yüze	19	7.078	,86	,84	,88	$F(1,55)=.5057, p=,6059 R^2=0, Q_w(55) = 1352, 3379, p < ,001$
	Online	26	12.771	,87	,85	,89	
	N/A**	13	3.899	,87	,85	,90	
Örneklem Türü	Öğrenci	22	14,742	,86	,85	,87	$F(1,54)=2,6924, p=,106 R^2=,0341, Q_w(54) = 1507,9070, p < ,001$
	Genel	35	9.062	,88	,86	,90	

* “Yayın Türü” kategorisinde “bildiri” ve “kitap bölümü” ile “Örneklem Türü” kategorisindeki “geç yetişkinler” seçeneklerindeki çalışma sayısı moderatör analizleri için çok az olduğundan Analog ANOVA testine dahil edilmemişlerdir; ** not available – ulaşamadı; k: çalışma sayısı; N: örneklem büyüklüğü; $\alpha+$: alfa katsayısı; GA: güven aralığı; AL ve ÜL: güven aralıkları; F: Knapp-Hartung istatistiği; QW: modelin yanlış belirlenmesini test etmek için kullanılan istatistik; R^2 : açıklanan varyans oranı.

Öte yandan çalışmaların sürekli değişkenleri üzerinde yapılan meta regresyon analizi sonuçları Tablo 4’te incelendiğinde; yayın yılı, örneklem büyüklüğü, yaş ve cinsiyet (kadın %) sürekli değişkenleri üzerinde yapılan analiz sonuçlarına göre yine anlamlı sonuçlar ortaya çıkmamıştır ($p > 0,05$). Ortaya çıkan sonuçlar incelendiğinde 58 çalışmanın yayın yılı değişkenindeki meta regresyon sonuçları; $F= ,576, p= ,450, Q_E= 1493.1648, R^2=0$; örneklem büyüklüğü değişkenindeki 58 çalışmanın meta regresyon sonuçları $F= ,004, p= ,947, Q_E= 1462.6801, R^2=0$; yaş değişkeninin raporlayan 23 çalışmanın meta regresyon sonuçları; $F= ,020, p= ,888, Q_E= 584.7241, R^2=0$; ve son olarak cinsiyet değişkeninin meta regresyon sonuçları $F= ,013, p= ,908, Q_E= 1410.3907, R^2=0$ olarak ortaya çıkmıştır.

Tablo 4. Sürekli değişkenlerin meta regresyon sonuçları

Değişken	k	N	b_j	SE	%95 GA		F	p	Q_E	R^2
					AL	ÜL				
Yayın yılı	58	24.376	,003	,004	-0,004	0,011	,576	,450	1493.1648***	0
Örneklem büyüklüğü	58	24.76	,000	,000	-0.0001	0,0001	,004	,947	1462.6801***	0
Yaş	23	9.655	,000	,001	-0,0025	0,0029	0,020	,888	584.7241***	0
Cinsiyet (Kadın %)	56	9.655	-,000	,000	-0,0008	0,0007	0,013	,908	1410.3907***	0

k: çalışma sayısı; N: örneklem büyüklüğü; b_j : regresyon katsayısı; SE: standart hata GA: güven aralığı; F: Knapp-Hartung istatistiği; p: F istatistiği olasılık düzeyi; QW: modelin yanlış belirlenmesini test etmek için kullanılan istatistik; R^2 : açıklanan varyans oranı.

Tartışma

SMBÖ-YF ölçeği güvenilirlik genellemesi meta analizinin yapıldığı bu çalışmada incelenen 58 ampirik çalışmanın farklı güvenilirlik katsayıları raporladığı gözlemlenmiştir. Bununla beraber SMBÖ-YF ölçeğinin geneli için Cronbach alfa iç tutarlık katsayısını Şahin ve Yağcı (19), 943 olarak hesaplamışlardır. Bu çalışmada yapılan güvenilirlik genellemesi meta analizi ile Cronbach alfa katsayılarına ulaşılan 58 çalışmanın Ortalama Cronbach alfa değeri ise ,8712 olarak hesaplanmıştır. Ortaya çıkan bu sonuç SMBÖ-YF ölçeğinin güvenilirlik sonucuna göre az da olsa daha düşük bir orandır. Güvenirlik genellemesi yapılan çalışmaların heterojenlik durumuna baktığımızda ise (I^2 : %95.81) çalışmalar arasında yüksek düzeyde heterojenlikten bahsetmek mümkündür. Bu durum SMBÖ-YF’nin güvenilirliğinin, farklı çalışmaların popülasyonlarına genellenemeyeceğini göstermektedir zira farklı çalışmalar farklı popülasyon, bağlam ve özelliklere sahiptir. Bu durumda güvenilirlik indaksasyonu yapılmaması önem arz etmektedir (23).

Bununla birlikte SMBÖ-YF ölçeğini kullanan araştırmacıların çoğunlukla testi öğrenciler üzerinde uyguladığı belirlenmiştir (%60.3). Diğer yandan araştırmacıların SMBÖ-YF ölçeğini uygularken daha çok online formlar aracılığı ile (%44.8) çalışmalarını örneklemelerine ilettiği tespit edilmiştir.

Çalışmada SMBÖ-YF ölçeğini kullanan ve güvenilirlik katsayısı raporlayan çalışmalara hem örneklem açısından hem de yayınlar açısından olmak üzere farklı değişkenler üzerinden moderatör analizleri gerçekleştirilmiştir. Örneklem açısından yaş, cinsiyet, örneklem büyüklüğü, örneklem türü değişkenleri üzerinden, çalışmalar üzerinden ise yayın yılı, yayın tür ve uygulama türü üzerinden moderatör analizler yapılmıştır. Söz konusu analizler kategorik değişkenler ve sürekli değişkenler üzerinden ayrı ayrı yapılmıştır. Yayın türü, uygulama türü ve örneklem türü üzerinden yapılan kategorik değişkenlere yönelik olarak yapılan Analog ANOVA sonuçları istatistiksel olarak anlamlı değildir. Aynı şekilde sürekli değişkenler olan yayın yılı, örneklem büyüklüğü, yaş ve cinsiyet değişkenleri üzerinden yapılan meta regresyon analizleri de istatistiksel olarak anlamlı değildir. İstatistiksel sonuçların anlamlı çıkmamasının birkaç nedeni olabilmektedir. Eşit dağılmayan hücreler nedeniyle bu durum ortaya çıkabileceği gibi güvenilirlik indaksasyonu da bu duruma neden olabilmektedir. Ayrıca araştırmada analiz edilen çalışma sayısı (n=58) güvenilirlik genellemesi meta analiz için yeterli sayıda olmakla birlikte Cronbach alfa değerine ulaşılabilen çalışma sayısının az olması, anlamlı olmayan sonuçların çıkması üzerinde etkili olmuş olabileceği düşünülmektedir (33). Ulaşılan çalışmaların büyük çoğunluğunun Cronbach alfa değeri rapor etmemesi veya eksik raporlama yapması bu durumun ortaya çıkmasında etkili olmaktadır.

Çalışmada incelenen yayınların güvenilirlik katsayılarındaki dalgalanmaların nedenini anlamak ve daha doğru ortalama etki büyüklüğü hesaplayabilmek, bu bağlamda da anlamlı moderatörlere ulaşmak için daha fazla çalışmanın güvenilirlik katsayısına ulaşmak önemlidir. Bu noktada araştırmacıların ellerindeki verilerin güvenilirlik değerlerini raporlaması önemlidir (20). Konuyla ilgili olarak American Psychological Association (APA) ve Board of Scientific Affairs (BSA) tarafından kurulan ve istatistik uygulamalarındaki bazı tartışmalı konuları aydınlatmakla da görevli komite olan the Task Force on Statistical Inference (TFSI) tarafından ortaya konan çalışmada “yazarlar, araştırmalarının odak noktası psikometrik olmasa bile analiz edilen veriler için puanların güvenilirlik katsayılarını sağlamalıdır. Gözlenen etkilerin boyutunun yorumlanması, puanların güvenilirliğinin değerlendirilmesini gerektirir” (21) ifadesi ile güvenilirlik raporlamanın önemine vurgu yapmıştır.

Güvenirlik katsayısını raporlama her ne kadar önemli olsa da bu çalışma için literatür taraması yapılan çalışmaların önemli bir bölümünün (N=59) güvenilirlik katsayısı raporlamadıkları ya da SMBÖ-YF ölçeğinin güvenilirlik katsayısını raporladıkları görülmektedir. Literatürde güvenilirlik indaksasyonu olarak bilinen bu durum yeni bir çalışmada, önceki çalışmanın güvenilirlik katsayısının raporlanması olarak tanımlanmaktadır (22). Araştırmacıların indaksasyon yapmalarının altında güvenilirliğin ölçekteki puanların değil, kullandıkları ölçeğin bir özelliği olduğu yanılgısı olabilmektedir. Bu durum da güvenilirlik genellemesi çalışmalarına dahil edilmesi gereken güvenilir raporlarının kullanılamamasına neden olmaktadır. Dolayısıyla bu durum ortalama güvenilirlik katsayısının kesin ve net bir biçimde elde edilememesine neden olmaktadır (23).

Güvenirlik genellemesi çalışmalarında ölçeği kullanan her çalışmaya ulaşmak araştırma sonucu için önemli bir noktadır. SMBÖ-YF ölçeğinin güvenilirlik genellemesini yaptığımız bu çalışmada Cronbach alfa değeri raporlayan bütün çalışmalara erişmek için farklı veri tabanlarında geniş bir tarama yapılmıştır. Ortaya çıkan ortalama güvenilirlik katsayısının güvenilir bir seviye olduğu görülmektedir. Bununla birlikte bundan sonra SMBÖ-YF ölçeğini kullanacak olan araştırmacılara yaptıkları çalışmanın güvenilirlik katsayılarını raporlamaları önerilmektedir. Konuyla ilgili gelecekte araştırma yapacak olan araştırmacılar ise farklı dönüşüm yöntemleri kullanabilirler. Ayrıca farklı moderatör değişkenler üzerinden analizler yapılması da önerilmektedir (33).

Kaynaklar

1. TÜİK.Hanehalkı bilişim teknolojileri (bt) kullanım araştırması. [https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Hanehalki-Bilisim-Teknolojileri-\(BT\)-Kullanim-Arastirmasi-2022-45587](https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Hanehalki-Bilisim-Teknolojileri-(BT)-Kullanim-Arastirmasi-2022-45587) (Accessed 16.11.2023).
2. We Are Social, Hootsuite. Digital 2021: the latest insights into the 'state of digital'. <https://wearesocial.com/uk/blog/2021/01/digital-2021-the-latest-insights-into-the-state-of-digital/> (Accessed 16.11.2023).
3. Boyd DM, Ellison NB. Social network sites: definition, history, and scholarship. J Comput Mediat Commun 2007; 13(1): 210-230.
4. Eley B, Tilley S. Online Marketing Inside Out. Cambridge: Sitepoint, 2009.

5. World Health Organization. Lexicon of Alcohol and Drug Terms. Geneva: WHO Library, 1994.
6. Tutgun Ü, Deniz L. Development of the social media addiction scale. *AJIT-e: Online Academic Journal of Information Technology* 2005; 6(21): 51-70.
7. Şahin C. Social media addiction scale - student form: the reliability and validity study. *TOJET: The Turkish Online Journal of Educational Technology* 2018; 17(1): 169-182.
8. Demirci İ. Bergen sosyal medya bağımlılığı ölçeğinin Türkçeye uyarlanması, depresyon ve anksiyete belirtileriyle ilişkisinin değerlendirilmesi. *Anadolu Psikiyatri Derg* 2019; 20(1): 15-22.
9. Liu C, Ma J. Development and validation of the Chinese social media addiction scale. *Pers Individ Dif* 2018; 134: 55-59.
10. Monacis L, Palo V de, Griffiths MD, Sinatra M. Social networking addiction, attachment style, and validation of the Italian version of the Bergen social media addiction scale. *J Behav Addict* 2017; 6(2): 178-186.
11. Leung H, Pakpour AH, Strong C, et al. Measurement invariance across young adults from Hong Kong and Taiwan among three internet-related addiction scales: Bergen social media addiction scale (BSMAS), smartphone application-based addiction scale (SABAS), and internet gaming disorder scale-short form (IGDS-SF9) (study Part A). *Addictive Behaviors* 2020; 101.
12. Lin C-Y, Broström A, Nilsen P, et al. Psychometric validation of the Persian Bergen social media addiction scale using classic test theory and rasch mo-dels. *J Behav Addict* 2017; 6(4): 620-629.
13. Şencan H. Sosyal ve Davranışsal Ölçümlerde Güvenilirlik ve Geçerlilik. Ankara: Seçkin Yayınevi, 2005.
14. Dawis RV. Scale construction. *J Couns Psychol* 1987; 34(4): 481-489.
15. Deng J, Wang MC, Zhang X, et al. The inventory of callous unemotional traits: a reliability generalization meta-analysis. *Psychol Assess* 2019; 31(6): 765-780.
16. Vacha-Haase T. Reliability generalization: exploring variance in measurement error affecting score reliability across studies. *Educ Psychol Meas* 1998; 58(1): 6-20.
17. Graham JM, Diebels KJ, Barnow ZB. The reliability of relationship satisfaction: a reliability generalization meta-analysis. *J Fam Psychol* 2011; 25(1): 39-48.
18. Bonett DG. Sample size requirements for estimating intraclass correlations with desired precision. *Stat Med* 2002; 21(9): 1331-1335.
19. Şahin C, Yağcı M. Sosyal medya bağımlılığı ölçeği- yetişkin formu: geçerlilik ve güvenilirlik çalışması. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi* 2017; 18(1): 523-538.
20. Henson RK, Kogan LR, Vacha-Haase T. A reliability generalization study of the teacher efficacy scale and related instruments. *Educ Psychol Meas* 2001; 61(3): 404-420.
21. Wilkinson L, APA Task Force on Statistical Inference. Statistical methods in psychology journals guidelines and explanations. *Am Psychol* 1999; 54(8): 594-604.
22. Vacha-Haase T, Kogan LR, Thompson B. Sample compositions and variabilities in published studies versus those in test manuals: validity of score reliability inductions. *Educ Psychol Meas* 2000; 60(4): 509-522.
23. Sen S. A reliability generalization meta-analysis of runco ideational behavior scale. *Creativity Research Journal* 2022; 34(2): 178-194.
24. Duval S, Tweedie R. Trim and fill: a simple funnel-plot-based method of testing and adjusting for publication bias in meta-analysis. *Biometrics* 2000; 56(2): 455-63.
25. Çelik F. Gelişmeleri kaçırma korkusu ölçeği Türkçe versiyonunun güvenilirlik genelleme meta analizi. *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi* 2023; 11(2): 848-877.
26. TR Dizin. Hakkında. <https://trdizin.gov.tr/hakkinda/> (Accessed 17.12.2023).
27. Beretvas SN, Pastor DA. Using mixed-effects models in reliability generalization studies. *Educ Psychol Meas* 2003; 63(1): 75-95.
28. Hakstian AR, Whalen TE. A k-sample significance test for independent alpha coefficients. *Psychometrika*. 1976; 41(2): 219-231.
29. Higgins JP, Thompson SG, Deeks JJ, Altman DG. Measuring inconsistency in meta-analyses. *Br Med J* 2003; 327(7414): 557-560.
30. Bilge Y, Baydili K, Göktaş S. Sosyal medya bağımlılığını yordamada anksiyete, stres ve günlük sosyal medya kullanımı: meslek yüksekokulu örneği. *Bağımlılık Dergisi* 2020; 21(3): 223-235.
31. Çiftçi H. Üniversite öğrencilerinde sosyal medya bağımlılığı. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi* 2018; 7(4): 417-434.
32. Pempek TA, Yermolayeva YA, Calvert SL. College students' social networking experiences on Facebook. *J Appl Dev Psychol* 2009; 30(3): 227-238.
33. Yörük S, Sen S. A reliability generalization meta-analysis of the creative achievement questionnaire. *Creativity Research Journal* 2023; 35(4): 714-729.

34. Sherman A. TikTok reveals detailed user numbers for the first time. <https://www.cnbc.com/2020/08/24/tiktok-reveals-us-global-user-growth-numbers-for-first-time.html> (Accessed 18.01.2024).

Yazar Katkıları: Tüm yazarlar ICMJE'in bir yazarda bulunmasını önerdiği tüm ölçütleri karşılamışlardır
Etik Onay: Bu çalışma için ilgili Etik Kuruldan etik onay alınmıştır.
Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.
Çıkar Çatışması: Yazarlar çıkar çatışması olmadığını beyan etmişlerdir.
Finansal Destek: Yazarlar finansal destek beyan etmemişlerdir.
Author Contributions: All authors met criteria recommended by ICMJE for being an author
Ethical Approval: Ethical approval was obtained for this study from relevant Ethics Committee.
Peer-review: Externally peer-reviewed.
Conflict of Interest: The authors have declared that there is no conflict of interest.
Financial Disclosure: Authors declared no financial support

Ek 1. Güvenilirlik Genellemesi Meta Analizi Yapılan Çalışmalar

Akel, G., & Candan, G. (2023). Conspicuous Consumption and Social Media Addiction: The Role of Social Media Usage. <i>Pazarlama ve Pazarlama Araştırmaları Dergisi</i> , 16(2), 249-278.
Aribas, A. N., & Özşahin, F. (2022). İş Yaşamında Yalnızlığın Sosyal Medya Bağımlılığına Etkisinin İncelenmesi. <i>Aksaray Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi</i> , 14(1), 37-46.
Arslan, K., Abra, D., Erbaş, D., Yüceloğlu, S., & Erdugan, S. (2023). Sosyal Medya Bağımlılığının Sosyal Kaygı Üzerindeki Etkisinin İncelenmesi. <i>Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi</i> , 12(1), 315-323.
Asil, E., & Canbolat, E. (2022). Üniversite Öğrencilerinde Beden Memnuniyetsizliği ve Etkileyen Faktörler. <i>Journal of Nutrition and Dietetics</i> , 50(2), 39-47.
Aslan, T. (2020). Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Anabilim Dalı [Yüksek Lisans Tezi]. Çağ Üniversitesi.
Atlı, F., Mammadli, T., & Yıldırım Atlı, A. (2021). <i>Academia Eğitim Araştırmaları Dergisi</i> , 2020, 5(1), 1-12. <i>AJER- Academia Eğitim Araştırmaları Dergisi</i> , 6(1), 59-77.
Avcu, A., Sevim, E., & Ulaş, E. (2019). Path Analytic Model of Social Media Disorder Related to Life Satisfaction and. <i>Online Journal of Technology Addiction & Cyberbullying</i> , 6(2), 17-35.
Babayigit, A., Karaaziz, M., Babayigit, H. A., & Sağsan, M. (2022). The predictive role of addiction to smartphones in the relationship of metacognitive problems and social media addiction with general belongingness and perceived stress in higher education students. <i>Current Psychology</i> .
Balcı, Ş., Bekiroğlu, O., & Karaman, S. Y. (2019). Sosyal Medya Bağımlılığının Bir Belirle-yicisi Olarak Öz Saygı: Konya Örneğinde Bir Araştırma. <i>İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi</i> , 48, 35-62.
Balcı, Ş., Karakoç, E., & Ögüt, N. (2020a). Sağlık Çalışanları Arasında Sosyal Medya Bağımlılığı: İki Boyutlu Benlik Saygısının Rolü. <i>Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi</i> , 33, 296-317.
Balcı, Ş., Karakoç, E., & Ögüt, N. (2020b). Sağlık Çalışanları Arasında Sosyal Medya Bağımlılığı: İki Boyutlu Benlik Saygısının Rolü. <i>Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi</i> , 33, 296-317.
Bilge, Y., Baydili, K. N., & Göktas, S. Ş. (2020). Sosyal Medya Bağımlılığını Yordamada Anksiyete, Stres ve Günlük Sosyal Medya Kullanımı: Meslek Yüksekokulu Örneği. <i>Bağımlılık Dergisi</i> , 21(3), 223-235.
Bozkurt, İ., & Bozkurt, Ö. (2022a). COVID-19 Kısıtlamaları Sürecinde Üniversite Öğrencilerinde Sosyal Medya Bağımlılığı ve Temel Psikolojik İhtiyaçlar Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. <i>Bağımlılık Dergisi</i> , 23(2), 181-190.
Bozkurt, İ., & Bozkurt, Ö. (2022b). COVID-19 Kısıtlamaları Sürecinde Üniversite Öğrencilerinde Sosyal Medya Bağımlılığı ve Temel Psikolojik İhtiyaçlar Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. <i>Bağımlılık Dergisi</i> , 23(2), 181-190.
Bülbül, A., & Doğuer, Ç. (2022). Yetişkinlerde Hedonik Açlık Durumunun Sosyal Medya Bağımlılığı ve Obezite ile İlişkinin Araştırılması. <i>İstanbul Gelişim Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi</i> , 16, 87-97.
Bülbül, Ö. (2022). Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı [Yüksek Lisans Tezi]. Marmara Üniversitesi.
Çağlayan, M. T., & Arslantaş, H. (2023). Üniversite Öğrencilerinde Sosyal Medya Bağımlılığını Etkileyen Faktörler ve Sosyal Medya Bağımlılığının Depresyon ve Gelişmeleri Kaçırma Korkusu ile İlişkisi. <i>Bağımlılık Dergisi</i> , 24(3), 334-348.
Demir, Y., & Kumcağız, H. (2019). Üniversite Öğrencilerinin Sosyal Medya Bağımlılığının Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi. 9(52), 23-42.
Demirel, A. C., & Tapan, M. G. (2023). Üniversite Öğrencilerinin Sosyal Medya ve Kompulsif Çevrimiçi Alışveriş Bağımlılığı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. <i>İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi</i> , 12(1), 60-78.

Demirel, M. (2023). Covid-19 Pandemi Sürecinde Artan Sosyal Medya Kullanımının Aile İçi İletişime Etkisi [Yüksek Lisans Tezi]. KTO Karatay Üniversitesi.
Kirac, R., Erisen, M. A., Ciftci Kirac, F., Uyar, S., (2021). Selfitis Disease Behavior Scale: Turkish Validity and Reliability Study. ADDICTA: The Turkish Journal on Addictions, 8(1), 81-86.
Duran, S., & Kaynak, S. (2022). Insomnia in Adults During COVID-19 Pandemic and Its Association with Social Media Addiction. Journal of Turkish Sleep Medicine, 9(2), 180-185.
Erdem, S. (2022). Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Programı [Yüksek Lisans Tezi]. Hacettepe Üniversitesi.
Ergun, E. (2020). Turizm Ön Lisans Eğitimi Alan Öğrencilerin Algıladıkları Stres ile Sosyal Medya Bağımlılıkları Üzerine Bir Çalışma. İçinde Sosyal, Beşerî ve İdari Bilimler Alanında Akademik Çalışmalar -II. Gece Kitaplığı.
Ergun, N., Özkan, Z., & Griffiths, M. D. (2023). Social Media Addiction and Poor Mental Health: Examining the Mediating Roles of Internet Addiction and Phubbing. Psycho-logical Reports, 1-21.
Gökçen Dogan Laçın, B. (2023). Investigation of the Effect of Social Support on Happiness, Life Satisfaction An. International Journal Of Eurasia Social Sciences, 14(51), 13-26.
Gözün Kahraman, Ö., & Demirbaş, N. (2022). Okul Öncesi Çocuğa Sahip Annelerin Sosyal Medya Bağımlılığı ile Aile İşlevselliği Arasındaki İlişki. 19 Mayıs Sosyal Bilimler Dergisi, 3(3), 215-222.
Güler, H., Öztay, O. H., & Özkoçak, V. (2022). Sosyal Medya Bağımlılığı ve Saldırganlık Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi. Gaziantep University Journal of Social Sciences, 21(3), 1350-1366.
Gülkanat, G. (2021). Belirli Yetişkinlerde ve Genç Yetişkinlerde Sosyal Medya Kullanımının ve İlişki Doyumunun Aldatmaya Yönelik Niyeti Yordaması [Yüksek Lisans Tezi]. Yıldız Teknik Üniversitesi.
Gündoğdu, F., Boztaş, E. N., Güler, E., & Akbaba, A. (2020). Hemşirelik Bölümü Öğrencileri-nin Zaman Yönetim Becerileri ve Sosyal Medya Bağımlılık Düzeylerinin Belirlenmesi. 1(2), 5-16.
Hamurcu, P. (2023). Yeme Davranışı, Yeme Bozukluğu ve Ortoreksiya Nervoza Yordayıcıları Olarak Sosyal Medya Bağımlılığı ve Kullanım Amaçları: Genç Yetişkinler Üzerine Bir Çalışma. Bağımlılık Dergisi, 24(2), 133-145.
İlk, Ç., Yurtseven, C.N. & Güler C. (2023). Social media addiction and life satisfaction in sports science students. (2023). Journal for Educators, Teachers and Trainers, 14(2).
İskender, A. (2023). Sosyal Medya Bağımlılığı ile Boş Zamanda Sıkılma Algısı ve Yaşam Doyumu Arasındaki İlişkinin Belirlenmesi. Tourism and Recreation, 5(1), 35-42.
Kandemir. (2022). Gebelik Stresi ve Sosyal Medya Bağımlılığı İlişkisi [Yüksek Lisans Tezi]. Ordu Üniversitesi.
Kaplan, A., & Özdemir, C. (2023). Hemşirelik Öğrencilerinde Sosyal Medya Bağımlılığının İletişim Becerisi ve Akademik Başarı Düzeylerine Etkisi. İnönü Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksek Okulu Dergisi, 11(1), 1344-1357.
Kaya, B. (2021). Belirli Yetişkinlik Döneminde Romantik İlişki Düzeylerinin Yordayıcısı Olarak Sosyal Medya Bağımlılığı. Online Journal of Technology Addiction & Cyber-bullying, 8(1), 23-42.
Kiliç, A. (2020). Genç Yetişkinlerin Sosyal Medya Bağımlılıkları, Sosyal Medya Kullanım Amaçları ve Romantik İlişki Doyumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi [Yüksek Lisans Tezi]. Bıruni Üniversitesi.
Koç, A., Gökler, E., & Bilgehan, T. (2020). Comparison of Social Media and Following Selfie Dependence in University Students According to the Frequency of Social Media. Yeni Symposium, 57(4), 15-20.
Koçak, M., & Traş, Z. (2021). Üniversite Öğrencilerinde Sosyal Medya Bağımlılığı ile Sosyal Ortamlarda Gelişmeleri Kaçırma Korkusu ve Yaşamın Anlamı Arasındaki Yordayıcı İlişkiler. MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi, 10(3), 1618-1631.

Kovan, A., & Ormanci, N. (2021). Üniversite Öğrencilerinin Sosyal Medyadaki Gelişmeleri Kaçırma Korkusu ile Sosyal Medya Bağımlılığı Arasındaki İlişki: COVID-19 Pandemi Örneği. Erciyes İletişim Dergisi, 2, 125-145.
Mumay, G. (2022). Evli Bireylerde Sosyal Medya Bağımlılığı ve Algılanan Sosyal Destek ile Evlilik Uyumundaki İlişkinin İncelenmesi [Yüksek Lisans Tezi]. İstanbul Gelişim Üniversitesi.
Müge Yazgan, A. (2022). Covid-19 Pandemi Yeni Normalleşme Sürecinde İzole Yaşam ve Ev Hanımlarının Sosyal Medya Bağımlılığı: Popüler Kültür Üzerinden Bir Analiz. Mar-mara Üniversitesi Kadın ve Toplumsal Cinsiyet Araştırmaları Dergisi, 2(2), 1-16.
Özgür, M., & Uçar, A. (2020). Comparison of social media addiction and body perception and nutrition knowledge levels in girls students studying at university. Ankara Sağlık Bi-limleri Dergisi (ASBD), 46-54.
Sağar, M. E. (2019). Yetişkin Bireylerde Sosyal Medya Bağımlılığının İrdelenmesi. Sağlık Bilimlerinde Eğitim Dergisi 1(1), 29-42.
Sağar, M. E. (2022). Yetişkinlerde Sosyal Medya Bağımlılığının Yordayıcısı Olarak Psikolojik Esneklik ve Problem Çözme Becerileri. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 35, 179-192.
Su Topbaş, Z., & Karakaya, A. (2021). Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinde Dürtüsellik Düzeyleri ve Sosyal Medya Bağımlılığı Arasındaki İlişki. Bağımlılık Der-gisi, 22(4), 360-369.
Şahbaz, R. P., & Çetinkaya, F. Ö. (2019). Sosyal Medyada Gelişmeleri Kaçırma Korkusunun Kişinin Tatil Satın Alma Niyetine Etkisi. Turk Turizm Araştırmaları Dergisi, 3(3), 383-402.
Şahin, E. S. (2022). Predictive Relations Between Quest for Significance and Social Media Addiction of Adults. International Journal of Modern Education Studies, 6(2), 378-399.
Şahin, E., Turk, F., & Hamamci, Z. (2022). Covid-19 Pandemi Sürecinde Depresyon, Anksiyete ve Stres ile Başa Çıkma Tutumlarının Sosyal Medya Bağımlılığıyla İlişkisi. Erciyes İletişim Dergisi, 9(1), 165-186.
Şahin, T., & Ballı, E. (2020). Üniversite Öğrencilerinin Sosyal Medya Bağımlılıkları. Erzin-can Binalı Yıldırım Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 2(1), 59-74.
Tanhan, F., Özok, H. İ., Kaya, A., & Yıldırım, M. (2023). Mediating and moderating effects of cognitive flexibility in the relationship between social media addiction and phubbing. Current Psychology.
Taş, F. (2022). Perceived Stress, Social Support and Social Media Addiction in University Students During COVID-19 Pandemic. Bağımlılık Dergisi, 1(9), 95-104.
Tekin, O. H. (2019). Öğretmenlerin Sosyal Medya Bağımlılık Seviyelerinin Genel Erteleme Davranışlarıyla İlişkisi. Türkiye Eğitim Dergisi, 4(1), 36-47.
Ümmet, D., Alkan, H., Batal, Ö., & Kaya, A. (2019). Ergenlerde Sosyal Medya Bağımlılığının Yordayıcıları Olarak İyi Oluş ve Duygusal Özerklik. 21. Uluslararası PDR Kongresi.
Kaplan, M. (2019). Üniversite Öğrencilerinin Sosyal Medya Bağımlılık Düzeyleri, Sosyal Medya Kullanım Amaçları ve Bağlanma Stilleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi [Yüksek Lisans Tezi]. Hasan Kalyoncu Üniversitesi.
Volkan T. (2018). Sosyal Medya Bağımlılığı ile Depresyon ve Anksiyete Arasındaki İlişki [Yüksek Lisans Tezi]. Beykent Üniversitesi.
Yakut, E., & Kuru, Ö. (2020). Sosyal Medya Bağımlılığı ile Akademik Erteleme Davranışı Arasındaki İlişkide Sosyal Medya Kullanım Amaçlarının Rolü: Bir Yapısal Eşitlik Modeli Çalışması. Business & Management Studies: An International Journal, 8(2), 2193-2214.
Zivdir, P., & Karakul, A. (2023). Üniversite Öğrencilerinin Sosyal Medya Bağımlılığı Düzeyleri ve Fomo İlişkisi. İnönü Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksek Okulu Der-gisi, 11(1), 1054-1067.